

Trong cơn buồn ấy

Nguyễn Văn Đậu
(1938-2019)

Lần thứ nhất hiểu được thế nào là nghĩa sống, là lần tôi phải từ giã mẹ để đi tha phương cầu thực. Lần ấy tôi được một người bạn của cha giới thiệu cho một việc làm dưới tỉnh. Việc học đành phải bỏ ngang, tôi xăm năm lao mình vào một cuộc sống mới. Tôi đã quyết định đi xa. Cha tôi không có ý kiến gì cả, tuồng như Người tự cảm thấy không còn đủ uy tín để khuyên răn ai nữa sau những thất bại

liên tiếp suốt gần mười năm qua. Mẹ tôi thì buồn lắm, không muốn tôi phải bỏ học dù không thể làm thế nào khác. Buổi chiều tôi xách gói ra đi, mẹ rơm rớm khóc.

Tôi đem nỗi xót xa ấy giam mình vào những ngày đến lớp dạy những đứa trẻ nhà quê. Những đứa trẻ ấy là một nguồn an ủi lớn lao đối với tôi, nhờ vậy mà ngày tháng trôi đi, rồi đến lúc không còn ai trong nhà bận tâm về cuộc đi xa của tôi nữa.

Cho đến khi người em kế của tôi mất, nỗi đau sâu của cả nhà lại một cơn quặn quãy, tôi nhìn ra con đường tôi đi đã lìa xa hẳn chuyện sách vở ở trường đại học. Tôi cảm thấy thương mình và dường như muốn xa lánh tất cả mọi người. Cha thì mỗi ngày mỗi trở nên ít nói hơn. Mẹ thì mỗi lúc mỗi trở nên gầy yếu hơn. Các em thì còn bé quá, vẫn ngày ngày chúi đầu vào việc học, nghe ra có một cái gì đầy mơ hồ. Mấy năm như vậy. Cho đến ngày tôi phải đi lính.

Việc nhập ngũ đối với tôi không là đặc biệt nhưng với cả nhà lại là một biến cố lớn. Thật ra tôi chưa có một ý niệm nào về cuộc đời một người lính, chỉ thấy nó không phải là của tôi. Ấy vậy mà có vẻ

như có chút nào tôi trông chờ ở nó. Có phải nó có thể là một lối thoát ? Thoát gì ? Lối nào ? Cả một nỗi ngổn ngang chứ không thuần chỉ là buồn hay không buồn.

Cha từ đó cứ lầm lì, thường nhìn tôi bằng con mắt vừa như vẻ xót thương vừa như vẻ van lơn. Tự nhiên như là tội lỗi, tôi thoáng nghĩ đến cha bằng một tấm lòng trải rộng trước nay chưa có bao giờ.

Buổi chiều có mưa bay lất phất. Trời lạnh lạnh. Lạ. Cha tôi đầu trần bước vào nhà với một gói nhỏ xách dưới tay. Mở gói đồ ăn trên mặt bàn, cha lấy trong túi ra chai rượu nhỏ rồi đưa tay ra hiệu cho tôi ngồi.

- Nào. Cha mời như mời tri kỷ.

Từ thuở nào giờ cha có làm một việc như vậy bao giờ đâu. Tôi nghe ra như một con xót xót thế nào. Tôi bảo, con có biết uống đâu, thì cha cười, con trai mà, chẳng mấy khi. Nói rồi cha tợp một hớp và cất tiếng cười lớn. Tôi không lấy làm ngạc nhiên mấy và vì thế cảm thấy thương cha hơn hết cả bao giờ.

- Uống đi, cậu tiền con.

Tôi nghĩ đến câu “Tuý ngọa sa trường” mà thấy

như nghiền nghẹn trong lòng.

- Con người ta đôi khi phải chọn lựa giữa hai cái mình đều không muốn, con ạ. Cha nói chậm dần rồi yên lặng nhìn tôi một lúc lâu. Cái vô nghĩa và cái hèn nhát, con hiểu không ? Hình như vô nghĩa thì sẽ có lúc hết vô nghĩa, còn hèn nhát thì mãi mãi hèn nhát. Cho nên...

Tôi hiểu cha và thấy như một thoáng lệ muốn trào ra trong khóe mắt cha. Nếp da ấy đã nhăn. Đôi mắt ấy trũng như hai cái hố sâu. Hai má ấy hóp xuống... Cái hình hài, tôi chưa mấy khi ngó lâu như thế. Duy chỉ một lần. Một đêm đã xa rồi, nằm ngủ với cha, tôi lén nhìn lên bộ mặt có những hơi thở nặng nhọc thoát ra từ miệng. Mái tóc đã điểm sương phơ màu cằn cỗi. Từ bữa đó tôi thấy gần cha hơn trước.

Bây giờ cha vẫn hiện hình như một nỗi khổ triền miên. Hơi thở vẫn phải thoát ra từ miệng. Mái tóc đã ngả gần hẳn sang trắng. Cha như một bóng mờ, rầu rĩ nhưng khéo che kín, mệt mỏi nhưng cố ra hoạt động... Bao nhiêu năm trời vất vả đè nặng trên đôi vai gầy.

Rồi những ngày sắp tới đây, cha mơn mõi vô

vọng, mẹ ngồi trên cái ghế đẩu bên cửa ra vào chờ “tiếng xe từng đưa con mỗi chiều về, tiếng xe nào biết ngay ra đưa ấy”. Và các em tôi, thôi thì phận của phận cây phải máy phải đào. Rồi căn nhà có còn tiếng cười tiếng nói vô tư ? Tôi nghĩ ngợi lan man trong khi cha đi vào cơn say mỗi lúc mỗi sâu. Tôi bỗng sợ cái không khí đó.

- Cậu ạ...

- Cái gì quan trọng đâu. Cha xua tay, cậu biết rồi, để cậu hưởng một bữa say. Cuộc cờ đến lúc tàn rồi con ạ.

Cha nhướng đôi mắt đỏ mờ mờ ngó sâu vào mắt tôi làm tôi bối rối. Cuộc đời cha chẳng mấy khi được nghỉ ngơi, hết bên ba chuyện lớn chuyện nhỏ lại tất bật mưu sinh... Suốt thời thơ ấu tôi thường vắng bóng cha, chỉ cái mùa chết đói năm ấy vừa mới qua đi cha mới neo lại cuộc đời một anh tư chức một thời gian như để tôi được hồi sinh. Rồi cha mẹ lại theo bước chân bỏ xứ của hàng triệu người xuôi Nam, đến một nơi ở mới, để đến những giây phút này đây.

Cha “khà” một tiếng sáng khoái, hỏi, con đang nghĩ gì thế ? Tôi bảo, chuyện đâu đâu không à. Cha

gật gù, cậu thấy rồi, có phải con nghĩ đến những ngày xưa ? Tôi gật, thấy lòng nhẹ, thấy hoang mang thương cha như một vệt mây lang thang rồi cũng có khi nhớ ra một đôi kỷ niệm chi đó, có phải vì thế mà tôi muốn khóc ?

Nét mặt cha tôi dờ dẫm hẳn ra. Như một người đang hôn mê, cha đưa tay khoát khoát như muốn vẽ ra một điều gì đó mơ hồ. Có phải là những nẻo đường đời cha đã đi qua ? Có phải là một giọng ca hoang hoải một thời cha đã nghe ?

- Hình như mưa phải không con ? Cha đứng dậy đi đến bên cửa, đưa tay hứng những giọt bụi bay bay trong hơi gió thấm. Cái trò chơi con trẻ tôi đã đôi lần sống qua.

Rồi bước cha xiêu vẹo, với tay lấy cây đàn đưa tôi, bảo, chơi cậu nghe một khúc đi. Bài gì, cậu ? Cái bài, cái bài... có con gió thuyền xuôi... có cái bến xa đi... xa đi... ngày xưa cậu vẫn hay hát... lắm...

- À, con biết rồi..., “*Theo gió thuyền xuôi, sóng đưa bè trôi, tiếng đàn...*”. Tôi búng mấy ngón tay trên dây đàn. Tiếng đàn trầm ấm tôi chưa chơi được bao giờ. Tôi hát. Tiếng nghe ngọt. Cha có lịm vào

một giấc mơ nào không ? Cả muôn xưa trong bồi hồi tiếng hát. Tôi nghe lòng mình rung động như thấy cả dáng người tha thểu trong một vòm hồi ức lúc đậm lúc nhạt đi về ngang qua đời tôi.

Lúc tôi ngừng hát, nhìn lại, cha tôi đã ngủ gục trên vòng tay mình bên mép giường. Tôi gượng nhẹ bê hai chân cha đặt ngay ngắn lên giường. Cái dáng nằm sao thiếu vẻ bình yên, nó nặng nhọc thế nào. Và cái hơi cha thở, nó khò khè không đều nhịp, sao nghe giống hơi thở phì phì của một con tàu đang vào trên một sân ga vắng. Buồn buồn thế nào.

Cha tôi nằm ngủ đấy, hai vai rung lên theo nhịp thở, hiện hình một sự sống khô héo khó tả. ■

Nguyễn Văn Đậu
(Trích trong tác phẩm “Bên đời chuyện vãn”)

